

Ακολουθώντας Μινωικά Μονοπάτια: Πολιτισμός και Περιβάλλον

Εισαγωγή

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ακολουθώντας Μινωικά Μονοπάτια: Πολιτισμός και Περιβάλλον» αποτελεί ένα πρόγραμμα βιωματικής προσέγγισης στον αρχαιολογικό χώρο της Τυλίσου, με βασικό σκοπό την προώθηση του πολιτισμού και της αειφόρου ανάπτυξης. Πρόκειται για ένα καινοτόμο πρόγραμμα διαθεματικού χαρακτήρα, σχεδιασμένο κατάλληλα για μαθητές/-τριες Γ' – Στ' τάξεων Δημοτικού που έχει εγκριθεί από την Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Κρήτης. Έχει σχεδιαστεί από την παιδαγωγική ομάδα «Κολιμπρί» που αποτελείται από εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Ηρακλείου.

Βασικό στόχο του προγράμματος αποτελεί η παιδαγωγική αξιοποίηση του αρχαιολογικού χώρου της Τυλίσου, ενισχύοντας δεξιότητες και στάσεις που είναι απαραίτητες για την κατανόηση της αλληλεξάρτησης ανθρώπου, πολιτισμού και βιοφυσικού περιβάλλοντος. Οι εκπαιδευτικές ευκαιρίες που προσφέρονται από τον αρχαιολογικό χώρο επεκτείνονται και ενισχύονται μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών και της κινητής μάθησης.

Η Τύλισος είναι ένα χωριό 14χλμ νοτιοδυτικά του Ηρακλείου της Κρήτης. Ο αρχαιολογικός χώρος, αποτελούμενος από τρεις Οικίες ή Μέγαρα όπως αναφέρονται, ανασκάφηκε την ίδια εποχή με την Κνωσό, φέρνοντας στο φως αρχαιολογικά ευρήματα που δίνουν πληροφορίες αναφορικά με τη λατρεία και τα ιερά των Μινωιτών, τις αποθήκες, τα προϊόντα, το εμπόριο, την οικιστική αρχιτεκτονική καθώς και τα συστήματα γραφής και των σφραγίδων που χρησιμοποιούνταν. Παράλληλα προβάλλουν τον ισχυρό δεσμό που είχαν οι Μινωίτες με το φυσικό περιβάλλον, το σύστημα αξιών και τον τρόπο συμπεριφοράς βάση του οποίου έρχονταν σε επαφή με τη φύση. Το πρόγραμμα διαδραματίζεται στην Οικία Α' καθώς είναι η πιο κατάλληλη για να δεχτεί μαθητές/τριες για να βιώσουν την εμπειρία της ζωής των Μινωιτών.

Περιγραφή του προγράμματος

Στο πρόγραμμα αρχικά αξιοποιούνται τα βιώματα των μαθητών/τριων, όπου μέσα από ελεύθερη συζήτηση στην τάξη μοιράζονται τις προϋπάρχουσες γνώσεις, τις απορίες και τους προβληματισμούς τους. Στη συνέχεια, κατά την επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο, μέσα από το θεατρικό παιχνίδι, το παιχνίδι-ρόλων, τις εικαστικές δράσεις και τη χρήση νέων τεχνολογιών τα παιδιά συνεργάζονται με κοινό στόχο να ανακαλύψουν τις πτυχές του μινωικού πολιτισμού και της αρμονικής σχέσης του με το περιβάλλον.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τρία (3) στάδια, τα οποία αποτελούν ένα ολοκληρωμένο και συνεχές σχέδιο δράσης.

Το πρώτο, προπαρασκευαστικό στάδιο πραγματοποιείται στο σχολείο και περιλαμβάνει α) την προβολή ειδικά σχεδιασμένου βίντεο που δίνει πληροφορίες για τη γεωγραφική θέση της Τυλίσου, τους λόγους ανάπτυξης κατά τα μινωικά χρόνια και για τα σημαντικότερα ευρήματα και β) συζήτηση μέσα στην τάξη για τους αρχαιολογικούς χώρους και για τις πληροφορίες του βίντεο.

Το δεύτερο, βιωματικό στάδιο πραγματοποιείται στον αρχαιολογικό χώρο της Τυλίσου και περιλαμβάνει α) παιχνίδι γνωριμίας και χωρισμό σε ομάδες β) ξενάγηση μέσω παιχνιδιού στην Οικία Α', γ) εικαστικές δραστηριότητες και δ) αναπαράσταση Μινωικής πομπής. Η ξενάγηση στη Οικία Α' για τις τάξεις Γ' και Δ' πραγματοποιείται με παιχνίδι γρίφων ενώ στην Ε', ΣΤ' τάξη με ειδικά κατασκευασμένο ψηφιακό παιχνίδι γρίφων χρησιμοποιώντας tablet. Οι εικαστικές δραστηριότητες ("Ταξινομώ τα Όσπρια", "Φτιάχνω έναν Λατρευτή", "Κατασκευάζω Σείστρο", "Συνεχίζω την Τοιχογραφία", "Δημιουργώ τον δικό μου Δίσκο της Φαιστου") είναι εμπνευσμένες από τη Μινωική ζωή. Με την αναπαράσταση της Μινωικής πομπής οι μαθητές/-τριες αντιλαμβάνονται την αξία που είχαν τα αγαθά της φύσης ενώ για την αναπαράσταση χρησιμοποιούνται οι κατασκευές από το στάδιο εικαστικών δραστηριοτήτων.

Στο τελικό στάδιο γίνεται ο Αναστοχασμός και η Αξιολόγηση του προγράμματος. Τα παιδιά έρχονται σε κύκλο στην ολομέλεια στο μέρος που ξεκίνησαν και συνεχίζουν με ένα παιχνίδι το “Ζάρι του Μίνωα” που έχει στόχο την αξιολόγησή τους και την άμεση ανατροφοδότηση για το πρόγραμμα και περιλαμβάνει ανοιχτού τύπου ερωτήσεις. Οι απαντήσεις αυτές καταγράφονται τον/την υπεύθυνο/η υλοποίησης και τα παιδιά καλούνται να χρησιμοποιήσουν τις απαντήσεις αυτές και να συγγράψουν μία ιστορία αφού επιστρέψουν στη σχολική τους τάξη με θέμα τη μινωική ζωή. Στη συνέχεια την εικονογραφούν και, αν επιθυμούν, την αποστέλλουν προκειμένου να δημοσιευτούν στην ιστοσελίδα του προγράμματος.

Αποτελέσματα - Συζήτηση

Στο παρόν εκπαιδευτικό πρόγραμμα έχουν συμμετάσχει τα τελευταία δύο χρόνια 23 εκπαιδευτικοί και 241 μαθητές/-τριες (72 μαθητές Γ' τάξης, 63 μαθητές Δ' Τάξης, 55 μαθητές Ε' Τάξης και 51 μαθητές ΣΤ' Τάξης) από διάφορα σχολεία του Νομού Ηρακλείου.

Για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού προγράμματος δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου. Το ερωτηματολόγιο απευθύνεται στους/στις συνοδούς εκπαιδευτικούς των μαθητών/τριών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα και δίνεται μετά το πέρας της υλοποίησής του. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την αξιολόγηση του προγράμματος τόσο από τους μαθητές/-τριες όσο και από τους εκπαιδευτικούς είναι ιδιαίτερα αισιόδοξα και ενθαρρυντικά. Θετικές ήταν οι απόψεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά στον χρόνο υλοποίησης του προγράμματος, στις μεθόδους και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν και στην καταλληλότητα των υλικών ως προς το ηλικιακό επίπεδο των μαθητών/τριών. Εξίσου θετικές ήταν οι απόψεις τους ως προς τη σύνδεση με τους εκπαιδευτικούς του στόχους, το βαθμό που προάγεται το ενδιαφέρον, τη δημιουργική μάθηση, τη φαντασία και τη συνεργασία των παιδιών, αλλά και την ενεργητική μάθηση μέσω της χρήσης Νέων Τεχνολογιών.

Επίλογος - Πληροφορίες

Ο σχεδιασμός του προγράμματος “Ακολουθώντας Μινωικά Μονοπάτια: Πολιτισμός και Περιβάλλον” έγινε από την παιδαγωγική ομάδα «Κολιμπρί» που αποτελείται από τις εκπαιδευτικούς: Αστυρακάκη Χρυσούλα (Δασκάλα, 24^ο Δ.Σχ. Ηρακλείου), Σακαβέλη Σοφία (Δασκάλα, Δ.Σχ. Τυλίσου), Μιχαλοπούλου Θεοδώρα (Δασκάλα, 1^ο Δ.Σχ. Αρχανών), Αγαθή Μίχου (Δασκάλα, 2^ο Δ.Σχ. Βουτών), Άννα Τσιριγωτάκη (Δασκάλα, 47^ο Δ.Σχ. Ηρακλείου) και Σουλγάρδου Φωτεινή (Εκπαιδευτικό Πληροφορικής, Δ.Σχ. Καλεσσών).

Ιστοσελίδα του προγράμματος: <https://kolibri4all.wixsite.com/followingminoanpaths>